

העמק דבר על שמות פרק לט פסוק כג

(כג) ופי המעיל בתוכו כפי תחרא. כבר נתבאר בפ' הצווי שיש מחלוקת הראשונים בצורת המעיל. דרש"י ס"ל שהיה כמו כתונת רחב. ופי' הראש הוא בית הצואר שלו. והרמב"ם ורמב"ן ס"ל שהיה פתוח ממעלה למטה לגמרי בלא בתי ידים כלל. פי הראש היינו שהיה בית צואר ארוג מצד לצד ושם היה מכנסי את הראש ובוה נקרא פי ראש. וביארנו שמה דמשמעות המקרא והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו. הוא כשיטת הרמב"ם והרמב"ן ע"ש. אבל כשאנו מגיעים לפ' זו של המעשה משמע כפרש"י. שהרי לפי הרמב"ן מתפרש שם והיה פי ראשו בתוכו. שיהא בית הצואר לא תפור אלא ארוג מתחלה ואח"כ כתיב שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרא. הוא דבר בפ"ע שיהא החיבור הלז עם השפה מעשה ארג כפי תחרא כדי שלא יקרע. והוא טעם על מצות השפה ולא על מעשה ארג. אבל לשון המקרא שלפנינו ופי המעיל בתוכו כפי תחרא אנו מדקדק וכי תחרא אינו רגיל להיות תפור אלא ארוג. והיה ראוי לכתוב שפה לפיו סביב כפי תחרא. ויהא משמעו שיהא השפה עבה וחזקה כפי תחרא. אבל לפרש"י משמעות והיה פי ראשו בתוכו. היינו בית הצואר כפול לפניו ומפרש עוד שיהא פי המעיל בתוכו עבה כפי תחרא. ולפי"ז מתפרש יפה המקרא שלפנינו ופי המעיל בתוכו היינו כפול לפניו וע"ז מפרש כפי תחרא. היינו עבה. ועוד יבואר במקרא הסמוך שמוכח ג"כ כשיטת רש"י. ע"כ נראה דבאמת משמעות מעיל בלה"ק הוא בשני אופנים. גם כפרש"י גם כפי הרמב"ם ורמב"ן ואל תתמה ע"ז דכיב"ז אי' ביומא דנ"ט א' שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש ראשון זה אומר הקפה ביד וזה אומר הקפה ברגל. ובל"ס אף על גב דמ"ס לפי הטעם שנראה לו כד מיקראי הקפה ומ"ס כד מכ"מ שניהם יצאו י"ח ושני האופנים מיקרי הקפה. וכה"ג כ' רב האי גאון ז"ל בענין תרועה בר"ה כידוע. ובלשון שלמה או שמלה מצינו ג"כ בשני אופנים קרובים זל"ז. אחד שהוא מתפרש כסדין על המטה ושני שהוא מתפרש על כל הגוף ודאי שהיה איזה שנוי ביניהם. מכ"מ שניהם מיקרי שמלה. וכך מעיל הוא בשני האופנים ונתגלה לבצלאל ע"פ צווי ה' את משה. שאפשר לעשות גם באופן זה. מעתה לעיל מתפרש כהרמב"ם ורמב"ן וכאן מתפרש יפה כרש"י. א"כ לדורות איך שרוצה הכה"ג לעשות עושה

שו"ת חתם סופר חלק יו"ד תשובה רצד

וראיתי בסוף ספר קול יהודה בשם הגאון מוה' שמואל קראקוואר זצ"ל, דבחומש הפקודים נאמר בפקודי ב"י לגולגלותם ולא בשבט לוי, משום דבשבט לוי ה' מקום לטעות דאתא לרבווי מי שיש לו ב' ראשים שיהי' נמנה בשנים, משא"כ בהנמנים מבין עשרים דליכא למטעי בהא שהרי הטריפה לא יחי' כ"כ זמן רב ע"כ שפיר כתב לגולגלותם, ודפח"ח. וצריך לומר הא דכתב באמת לגולגלותם כלל בהנמנים מבין עשרים, לדבר זה צריכים אנו לדברי אגדה מ"ש בעשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"א סימן ג' וז"ל ועליהם נאמר לגולגלותם שהי' מרע"ה צופה ברוח הקודש מנין הטפיץ שבראש כל אחד וכו', שכל מי שהי' עתיד הוא לבדו להעמיד ס' רבוא ה' נמנה ראש משפחה וכו', ויותר מזה ה' ג"כ צופה ומביט בכל אחד ואחד מהם, והוא רז נגלה במלה הנזכרת למי שישית אליה לב, ופי' המפרש שהי' מביט בכל אחד כמה פעמים שיצטרך להתגלגל וזהו לשון לגלגלתם, יע"ש עוד. ולפ"ז ה"ה במחצית השקל דכתיב בקע לגלגלת בפ' פקודי, ואינם נמנים אלא מבין י"ג או מבין עשרים, ויעיין מג"א ס' תרצ"ד ס"ק ג', נמי נימא כנ"ל שלא נתן אלא מי שהי' בראשו טפיץ להוליד ס' רבוא, וזה א"א להתקבל. אמנם במן עומר לגלגלת, י"ל כפשוטו אם ה' לו ילד בשני גולגלות נפל לו ב' עומרים דמבואר פ' יה"כ דאפי' לתינוק בן יומו נפל עומרו, [ע"ש ע"ה ע"א גבי בן ט' לראשון וכו', ויש לדחות]:

חידושי הגר"ם

ספר שפת אמת - שמות - פרשת פקודי - שנת [תרל"א]

ובמדרש פקודי איש אמונות רב ברכות כו'. בא ליישב כי במנין אין הברכה שולט. והתירוץ כתוב ג"כ בזוה"ק שכיון שהי' ע"פ משה ה' ברכה במנין ג"כ. והענין כי כל ריבוי הוא למטה כמ"ש בס' הישר כי כל המתקרב להקדושה נתמעט ונעשה אחד ע"ש שער י"א. אך ע"י אמונה כראוי שפי' אמונה להיות נמשך אחר השורש מקום האחדות אף שהוא במקום הפירוד ממילא נמשך ההארה העליונה גם בתוך המנין והרבויו כנ"ל. וזהו כל ענין המשכן כנ"ל להמשיך הארה עליונה גם תוך עבודה ועשי' כנ"ל. ולכך הוקם ג"כ בר"ח ניסן כנ"ל החודש הזה לכם וע"י משה אספקלריא דנהרא בחי' החודש הזה כנ"ל:

תא חזי, משכנא דא קיימא בחושבנא, ובגין כך אצטריך לצלותא דמשה דישרי עליה ברכאן, דכתיב ויברך אותם משה, ומה ברכה בריך לון, יהא רעוא דתשרי ברכה על עובדוי ידיכון, וברכאן לא שראן על האי חושבנא, עד דקשר ליה משה במשכנא דלעילא, דכתיב אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה, דאי לאו דאתעבד חושבנא על ידא דמשה, לא יכלין אינון למעבד חושבנא, דכתיב אשר פקד על פי משה. פתח ואמר (מ"א יז ח ט) ויהי דבר יהו"ה אל אליהו, קום לך צרפתה וגו', הנה צייתי שם אשה אלמנה לכלכלך, וכי אן פקיד לה קודשא בריך הוא, אלא עד לא ייתי לעלמא פקיד קודשא בריך הוא בגזירה דיליה לעילא על העורבים למיתי מזונא לאליהו, ולההיא אתתא למיהב ליה מזונא. מה כתיב (שם יב) ותאמר חי יהו"ה אלהיך אם יש לי מעוג, כי אם מלא כף קמח בכד, ומעט שמן בצפחת וגו', והא הכא מדידו הוה בההוא קמחא, דהא הוה ביה מלא כף קמח בכד, כף הוא מדידו דיליה, ואתחזי דלא שריין ביה ברכן הואיל וקאים במדה, מה כתיב (שם יד) כי כה אמר יהו"ה אלהי ישראל כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר. עד יום תת יהו"ה גשם, תת, ותן כתיב, מאי טעמא, בגין דבכל דרא לא אשתכח מאן דיזכי לזכו כהאי אתתא, ועל דא כתיב תתן, אנת תתן מטרא על עלמא, בגין דזכותך סגי. וכתיב (שם טז) כד הקמח לא כלתה וצפחת השמן לא חסר, כדבר יהו"ה אשר דבר ביד אליהו, וכי אם ההוא קמחא דקיימא במדידו דהוה מלא כף קמח, לא פסקו מניה ברכאן בגין מלה דאליהו, דכתיב כד הקמח לא תכלה, וכתיב כד הקמח לא כלתה, משכן העדות אף על גב דקיימא בחושבנא, הואיל ואתפקד על ידא דמשה, כל שכן וכל שכן דשריין ביה ברכאן, ועל דא כתיב אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה:

ספר שפת אמת - שמות - פרשת פקודי - שנת [תרל"ב]

במדרש איש אמונות רב ברכות כו' זה משה אף להעשיר זה קרח כו'. כי קשה לו למה נמנו דברי המשכן. והברכה שולטת בדבר שאינו מנוי. והתשובה בזה"ק ג"כ שכיון שהי' המנין ע"י משה רע"ה הי' בו ברכה. וכלל הדברים מה שבמנין אין ברכה שולטת כיון שנפרד כל אחד בפני עצמו. ובלי מנין הוא בכלל ובכלל יש ברכה כי הכלל דבוק בשורש ומקור הברכה שמשם נמשך חיות לכל. ולכך מי שהוא איש אמונות פ"י שנמשך אחר השורש ואף שעושה מעשים גשמיים בפעולת הטבע מ"מ יודע וזוכר שהכל מהש"ת שורה ברכה במעשיו. וזה היפוך אף להעשיר. דאיתא איזהו עשיר השמח בחלקו. פ"י שכל הרצון בעשרו רק מכח שמייוחד הוא לחלקו מאחר שהזמין לו הש"ת זה. ולכן אינו אף להעשיר כי כל רצונו במה שמייוחד הוא לו. ואא"ז מו"ר ז"ל הגיד על הגמרא הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר ופ"י נכסים איתא בגמ' על שנכסין מזה ונגלין לזה ודקדק כי היה צריך להיות נקרא ע"ש שנגלה לזה. והוא ז"ל תירץ כי הברכה שורה בדבר הסמוי מן העין. וזה קיום העשירות. וסוף דבריו שידע שהוא מכח הש"ת. וזה יטע בהן אדר כו'. ולפי הפשוט י"ל שנק' ע"ש שנכסה מזה כמ"ש שעיקר העשירות בזה שמייוחד הדבר לבעליו ונקרא שלו. וזהו ג"כ איש אמונות שכל מעשיו נמשכין אחר חיות הש"ת כנ"ל. ולכך שורה ברכה אף שנמנה. אדרבה. שגם כמו שכל דבר בפ"ע. ג"כ נמשך אחר השורש כנ"ל. וכן בשבת קודש שורה ברכה ע"י שכל הדברים מתאחדין בשבת להתדבק בשורש החיות ונעשה כלי מחזיק ברכה כנ"ל:

ספר שפת אמת - שמות - פרשת פקודי - שנת [תרל"ח]

ולכן נק' פקודי המשכן שהוא ענין הפרט כל אחד על מקומו המיוחד. אבל הוא פרט הצריך לכלל. כי הברכה שורה רק בכללות האחדות. ולכן נאמר על פי משה כמ"ש איש אמונות שע"י שנמשך הפרט אחר הכלל בא לכלל ברכה. ולכן נאמר אח"כ וירא משה את כל המלאכה כו'. וכמ"ש כבר בענין מעשה בראשית ג"כ הי' כן כל ימי המעשה הוא פרטים אח"כ וירא כו' את כל אשר עשה כו' ויכלו כו' ויברך. שמזה הכלל נעשה השבת שבו מתאחדין שורש כל הימים. כמו כן מלאכת המשכן שהוא קיום הבריאה הי' ע"י הסתכלות מרע"ה וברכתו כמ"ש בזה"ק שכמו שהקב"ה ברא עולם בכח התורה כמו כן צדיקים מקיימין העולם בכח התורה. ובאמת זה ענין תורה ומצות. שמצות הם בעש"י שבכל מעשה יש מצוה אך כח המצות הם התורה כמ"ש נר מצוה תורה אור. פקודי המשכן הם המצות שנק' פקודי ה'. על פי משה הוא התורה. עבודת הלויים הוא עיקר עבודת האדם לחבר הפרטים אל הכלל כנ"ל. ובתוספות ביאר על הנ"ל. דכתיב משכן העדות. ועפ"י פשוטו הוא העדות שהקב"ה מסר סוד ההנהגה שלו לבנ"י כדאיתא שכל

המשכן הי' רמזים למשכן העליון כמ"ש הוקם המשכן משכן דלעילא וכל הרואה בשמים שמעשה זה המשכן מכוון לשלמעלה. יודע כי הקב"ה מסר ריזין דילי לבנ"י למטה. ואמת הדבר כי כמו כן ממש כל המצות הם רמזים למה שלמעלה. כמ"ש קדשנו במצותיו. במצותיו ממש. כדאיתא במדרש בכמה דוכתי שכביכול המעשים שעושה הבורא ית' צוה לבנ"י לעשות כמוהו. וזה פקודי המשכן הפקודים שבאין מסוד היכל משכן העליון. העדות כו' כנ"ל. על פי משה כמ"ש כמראה אשר הראה כו'. עבודת הלויים הוא וודאי לחבר מעשה התחתונים בעליונים. והאמת כי גם כל בריאת שמים וארץ התחתונים הם רמזים לעליונים רק ע"כ תורה ומצות יכולין בני"י להבין איך לקשר כל הדברים בשורשם כמ"ש מצות ה' ברה מאירת עינים:

ספר שפת אמת - שמות - פרשת פקודי - שנת [תרמ"ג]

ובמדרש וביאור את המשכן אל משה רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה כו'. דהנה מקודם הי' התעוררות מן השמים. ומרע"ה הביא התורה מן השמים והמשיך לבן של ישראל לשמים. ועתה הוצרך להיות התעוררות מלמטה. ועשו בני"י המשכן והביאו אל מרע"ה. וז"ש רבות בנות עשו חיל כי לא הי' יכול משה רע"ה לתת כחו עד שתיקנו בני"י בעצמותם תיקון הצריך. וכשנתקרבו להיות אחד אז חל כחו של מרע"ה. וכמ"ש ויהי בישורון מלך זה מרע"ה. בהתאסף ראשי עם כו'. כלומר אחר שנתאחדו בני"י חל כחו של משה רע"ה. וכמ"ש וירא משה כו' ויברך אותם בחיל שחל הנהגת אספקלריא המאירה בחיל ראי' כמ"ש לעיל. ורמזו חז"ל נתקשה משה רע"ה במחצית השקל כו' וכן בכל מלאכת המשכן כו' הוא כנ"ל שהי' צריך התעוררות מלמטה כמ"ש פתחי לי. וכ' שער כו' הפונה קדים כו' יהי' סגור. ביום השבת יפתח וביום החודש הם ב' בחיל הנ"ל. שבת הארה משמים. וחודש מקום שצריך התחדשות ותלוי בקידוש ב"ד בחיל תורה שבע"פ. והם כמו ב' מפתחות שיש להדלת. מפתח אחד כביכול להשיל"ת בשמים ומפתח אחד החיצון בלבנות בני"י. וז"ש כי תשא את ראש בני ישראל כו'. כי מרע"ה זוקף ראשן של ישראל. אבל בני"י צריכין להעלות הגוף עם הרגלים עד הראש. ואז מרע"ה מקים את המשכן. ומנדבת מחצית השקל נעשה כל כלי המשכן. והקמה נעשה ע"י מרע"ה. והרמזו בקע לגלגולת. בקע לשון עקב שבנ"י צריכין להרים העקבים עד הגלגולת שהוא הראש כנ"ל. וב' בחיל הנ"ל הם בחיל יעקב וישראל. יעקב י' עקב כמ"ש וישא יעקב רגליו כמ"ש שם בעזה"י. אח"כ זכה לשם ישראל. לי ראש. והוא בחיל מחצית השקל לשקול כל המעשים אחר הי' שרומז לחכמה ודעת שלא לעשות בלי דעת להיות המחשבה והרצון בכל מעשה להשיל"ת. ועי"ז נעשה יסוד המשכן שהם האדנים שהכל עומד עליהם. ואח"כ ניתן בו כחו של מרע"ה בחיל לי ראש שזוקף ראשן של ישראל לה'. ובחיל הנ"ל הם בחיל אמת ואמונה שכ' במ"א שע"י האמת נתברר האמונה וזה מדריגה ראשונה שקודם החטא. אח"כ הי' התיקון על ידי האמונה בחושך המשיכו האמת. כמ"ש ובצלאל כו' עשה את כל אשר צוה ה' דרשו חז"ל אפילו מה שלא אמר לו מרע"ה וכתוב ככל אשר אני מראה כו'. להודיע כי בני"י בחושך ע"י האמונה יכולין לכוון דעת אביהם שבשמים יותר מכל הנביאים והמה רואין למעלה כי בני"י עושין בתומם רצונו ית' כמ"ש וירא משה והנה עשו כו' מה שנראה לדבר תימה בעיניו. וז"ש אני ישנה ולבי ער כו' פתחי לי כו'. ויתבאר עוד מאמר חז"ל נתקשה מרע"ה והראה לו מטבע מתחת כסא הכבוד. עפ"י מאמרם ז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד. כי הנה עתה הי' הדרך בבחי' תשובה. אתערותא דלתתא. לכן לא יכול מרע"ה לעמוד על מדריגה זו רק בעשיות בני"י בכח התשובה שמגעת עד כסא הכבוד והוא בחיל יעקב כנ"ל שצורתו חקוקה תחת כסא הכבוד. [אם כי בחיל מרע"ה למעלה מזה בחיל אדם על הכסא בחיל שם ישראל כנ"ל]:

ספר דצניעותא

ספר שפת אמת - שמות - פרשת פקודי - שנת [תר"ס]

במדרש איש אמונות רב ברכות זה משה מי שהוא נאמן הקב"ה מביא ברכות על ידו ואף להעשיר זה קרח כו'. דאיתא כלי מחזיק ברכה זה שלום. זה ענין איש אמונות להיות כל מעשיו דבוקים בשורשו כמ"ש יתד במקום נאמן. אז נקרא שלום כי החלק שלמטה אינו שלום רק בהתדבקות לחלק שלמעלה. וזה הי' בחיל משה רע"ה משה משה בלי פסיק. ונק' איש האלקים חציו איש וחציו אלקים. וכן הי' המשכן משכן כמ"ש כעיר שחבורה לה. וזה הי' תכלית כל המשכן להיות כלי מחזיק ברכה לכל העולם. וכמו כן שבת בזמן שכל מעשיו כפולים. לחם משנה. מזמור שיר. זכור ושמור. כמ"ש במד' והוא בחיל שלום הנ"ל ונותן ברכה לכל הזמן. והם ג' סעודתי דמהימנותא. כענין איש אמונות בנפש. ומרע"ה נותן ברכה לכל הנפשות כמ"ש וזאת הברכה כנ"ל לפי שהוא איש אמונות. וקרח כתיב ויקח קרח

ואתפליג בעל מחלוקת היפוך בחי' השלום כמ"ש במ"א מזה. והנה כתיב משכן העדות כי זה עיקר העדות של בני"י להמשיך שפע קודש בעולם דכתיב אתם עדי נאום ה' פי' כשנענים מן השמים. ולכן יש עדות במקום ובזמן כמו שזכו בני"י במעשיהם לעשות המשכן ולשכון השכינה בתוכם. וכמו כן בשבתות וזמנים שהקדושה יורדת בזכותן של בני"י. וכמו כן בנפשות כשזוכין להמשיך הקדושה מלמעלה בנפש. וכתוב ובצלאל כו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה. לפי שבעשיית המשכן נרמזין כל התרי"ג מצות דכמו שיש רמ"ח ושס"ה מצות לתקן כל ציור האדם לשרות בו הארת הקדושה וזה תכלית המצות התקשרות האברים וגידין בשורשן. כמו כן במשכן נמצא זה הציור ונקרא עבודת הלויים מלשון התחברות ודביקות אל השורש והכל ענין אחד:

חידושי

ויקהל

רבנו הגרי"מ

קצט

ר"ח, שוב הוויין תרווייהו בכלל הגילוי דקרא דחשיבי מלאכות, והוצאה והכנסה תרווייהו חשיבי אב אחד, וזהו דס"ל לרב פפא דגם הכנסה הוא אב מלאכה, ודו"ק.

והנה ז"ל הרמב"ם (פי"ב מהלכ' שבת ה"ח), הוצאה והכנסה מרשות לרשות מלאכה מאבות מלאכות היא וכו', הרי הוא אומר בתורה, איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא, הא למדת שההבאה מלאכה קורא אותו. והיינו כמבואר בפיר"ח דקרא לא איירי באיסור הוצאה, דבחול קאי, אלא דשמעינן מינה דהוצאה מלאכה היא, ומאחר דגם הכנסה שמעינן מהך קרא, על כן גם הכנסה חשיבא אב וכמ"ש הרמב"ן. והיינו כמו שנתבאר, דיסוד הדין דהכנסה הוי אב, הוא משום דלא נאמר איסור הוצאה בקרא, אלא דגלי קרא דהבאה מלאכה היא, ושוב הוא בכלל שאר מלאכות דהווי במשכן, וכיון דגם הכנסה הוי במשכן חשיבא אב כהוצאה. ועוד הארכנו בזה במקומו.

אלא דילפינן מהא דגלי לן קרא דהוצאה מלאכה היא, וממילא הוא בכלל כל מלאכה לא תעשו.

ובחידושינו למסכת שבת ביארנו בזה הא דאמרינן בגמ' (שם דף ב' ב) הכנסה נמי הוצאה קרי לה. ובתוס' הקשו, מאי שנא דתני תולדה דהוצאה ולא תני שום תולדה דשאר אבות. והרשב"א כתב לתרץ בשם הרמב"ן, דרב פפא לית ליה דהכנסה תולדה, אלא הכנסה כיציאה גמורה ושניהם אב אחד ומלאכה אחת, עיי"ש. ונראה דהפלוגתא אי הכנסה הויא אב או תולדה תליא בהנ"ל, דאי נימא דקרא דויצו משה בשבת קאי, וא"כ נאמר בהך קרא עיקר איסורא דהוצאה, א"כ הכנסה הויא תולדה, ולא סגי בהא דהויא במשכן לאשוויי לה אב מלאכה, דהא האיסור נאמר בהוצאה בלבד, משא"כ לשיטת ר"ח וגירסתו דלא שמעינן מהאי קרא אלא דחשיבא מלאכה, ושוב ממילא הוי בכלל שאר מלאכות שהיו במשכן, א"כ כיון דהכנסה נמי הוי התם וכמ"ש

ויעשו כל חכם לב את המשכן וגו'. לו, ח.

למשה, ואח"כ משה לישראל, ואח"כ העשיה. ופירט הכתוב בכל אחד ואחד שעשו כאשר צוה ה' את משה. דהנה

עיי' ברמב"ן דהחזיר בתורה מלאכת המשכן חמש פעמים וכו'. הנה ענין מה שכל הכתוב כמה פעמים מהציווי

לדה אנו לעשות דו יבוא נ ניתנה ת את

ל ר

למשה ואח"כ לישראל, ואח"כ בעשיה
ובהקמה, לא ירד ולא נשתנה שום דבר אף
זיו כל שהוא.

ויש להוסיף בזה, דהנה מקדש של מטה
מכוון כנגד מקדש של מעלה, ועיין
בזה באורך במש"כ בנפש החיים (שער א'
פ"ד ובהגה"ה שם). והגר"א באדרת אליהו כאן
כתב, דהתורה חזרה על מלאכת המשכן ז'
פעמים בכלל ופרט, והוא כדי להורידו
מהרקיע השביעי אל הארץ, עי"ש. ומשום
כך חזר הכתוב על כל פרט ופרט, לומר
שהוא בדיוק כמו מקדש של מעלה, עד
שבעוה"ז מקדש של מטה הוא ממש כמו
המקדש שנאמר בהציווי למשה מן הרקיע
העליון, וכן הוא במקדש של עוה"ז.

בדרך כלל בתכונת הדברים כנראה בעולם,
הדברים יורדים מערכם ומהותם בביאתם
לידי גישום, עד שבנוהג שבעולם אם
המחשבה והכוונה הראשונה היתה לתיקון
העולם, יכול להיות שבהתגשם הרעיון
והמחשבה יהיה מציאותו חורבן העולם.
וד"ל. וזהו שדיבר הכתוב בשבחן של
ישראל שהיה הכל כאשר צוה ה' את משה
בתחילת הציווי עד בואם לידי גמר ללא
כל שינוי במעשה ובמחשבה ובכוונה.
והרי אמרו ד"ל (ברכות דף נ"ה א') בצלאל
ע"ש חכמתו נקרא וכו' אמר לו שמא בצל
קל הייתי וידעת, וזה רוממות ישראל
שמתכונין במעשיהן לרצונו של מקום אף
מה שלא נתקבל בפירושו. ועל כן כפל בכל
מקום עשיית המשכן, ללמד שמן הציווי

היו הטבעות בתים לבדים לשאת את השלחן. לז, יד.

ממנו, והמסיר אחד מן הבדים מן הטבעות
לוקה וכמ"ש הרמב"ם בספר המצוות (ל"ח
פ"ו), וא"כ אף דאמר הכתוב דתכלית
הבדים הוא לשאת את הארון, מ"מ הבדים
והטבעות חד הן, שהרי לא שמטו את
הבדים מן הטבעות כלל. ובאמת גם
במקדש שלמה כתיב (מלכים א' ח', ח') ויראו
הבדים וגו'. והיינו דהארון נשאר עם
הבדים אף בבית עולמים שלא היה צריך
לישא אותו. משא"כ לענין השלחן שלא

ולהלך (פסוק ט"ו) ויעש את הבדים וגו'
לשאת את השלחן. וצ"ע מה שכפל
הכתוב שהבדים היו לשאת את השלחן.
וגם בצוואה בפרשת תרומה בעשיית
השלחן כתיב (כ"ה, כ"ח) ועשית את הבדים
וגו' ונשא במ את השלחן. אף שכבר כתב
כן לעיל מיניה (פסוק כ"ז) תהיין הטבעות
לבתיים לבדים לשאת את השלחן. והיה
מקום לומר, דהרי לענין הארון נאמר (כ"ה,
ט"ו) בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו

נאמר ה
נותנים
וגם א
טבעות
שכפל
הטבע
אלא
ועוד

מ
ד
נ

ליקוט

בו"א, שבינה נעשית לו כתר. וכן בא"א, שג' רישין שלו הן כח"ב שלו, וגלגלתא כתר שלו. הוא מבינה דע"י, והוא ז"ת דידה. והוא סוד הדעת, שאמרו אם אין בינה אין דעת. והוא סוד השביעית בכ"מ, סוד השבת והיכל ק"ק וערבות. וכן בכל מקום שנמנית בינה עם ו"ק.

§ שערי חכמה 3

יש לתמוה, איזו שייכות מיוחדת יש בין הגולגלתא לבינה שמכך מבואר בתיקונים שכתר ובינה היינו הך. אולם ע"פ משנ"ת כאן אתי שפיר, כי תמיד הגולגלתא של התחתון נעשה ע"י התפשטות הבינה שמעליו. וכן הוא בז"א שבינה נעשית לו כתר, וכפי שביאר רבינו לעיל בסמוך שחצי התחתון דת"ת דבינה נעשה כתר לז"א, כמובא שם מע"ח שהיא עומדת מעליו וכותרת את ראשוקצב. וכן בא"א, שג' רישין שלו הן כח"ב שלו וגלגלתא הוא הכתר שלו, והוא נעשה מבינה דע"י, והוא ע"י התפשטות הז"ת דידה. ומבאר מהו ענין הז"ת דבינה, ואומר שהוא סוד הדעת. וכידוע מדעת דז"א המלוכב ביסוד דאימא דשורשו מז"ת דבינה [לאפוקי ג"ר שלה], והוא הדעת המתפשט בז"ת דז"א כדוגמת שורשו. וזה מה שאמרו אם אין בינה אין דעת. כי לפי האמת יסוד דבינה ודעת היינו הך, אלא שבפרטות הם נחלקים לכלי היסוד דבינה ומוח הדעת דז"א, אבל בכללות הם בחינה אחת, מוח הדעת ביסוד דאימא. והתפשטות ז"ת דבינה הוא סוד השביעית בכ"מ. וכמו בז"א שבתחילה הוא ו"ק ובהתפשטות הבינה [בחי' הדעת המתפשט] נעשה לשבע, כך הוא בכל מקום שע"י כניסת הבינה נעשו שבע, וכמשנ"ת לעיל. והוא סוד השבת. כי יש ששת ימי המעשה, והיום השביעי הוא התלבשות הבינה בהם, שהיא בחי' השביעית הכוללת את כל הששה ימים. ולכן פעמים שבת נקראת מלכות ופעמים בינה, לפי שהשבת היא כללות כל הו' ימים, ומצינו בזה ב' בחינות, בחי' המלכות ובחי' הבינה, כי המלכות היא בחי' הכללות דסוף, ובינה היא הכללות דשורש, ודו"ק. וכן מצינו בהיכל קדש קדשים, לפי שהיכל ק"ק הוא נגד בינה, ובהצטרפותה להו' היכלות היא נעשית אליהם שביעית. והוא סוד הרקיע השביעי שנקרא ערבות. דמבואר בגמ' חגיגה (י"ב ע"ב) דשבעה רקיעים הן, ואלו הן וילון רקיע וכו', והשביעי הוא ערבות, וכתב בע"ח שער כללות אבי"ע פרק א' (דף צ"ד

§ מקורות וביאורים §

קצב. אלא די' להעיר דמה שנוקט רבינו כאן שגולגלתא דא"א נעשה מז"ת דבינה דעתיק, שהוא היסוד שלה, וכן הוא בז"א, דבינה נעשית לו כתר, הוא אופן אחר ממה שביאר בתחילה שהוא נעשה מחצי תחתון דת"ת שלה, והוא מה שנודע מע"ח כמו שכתבנו שם. ואדרבה, לכאורה לא מצינו שיסוד דבינה נעשית גולגלתא לז"א. אמנם כבר נתבאר אצלנו במק"א שפעמים מבאר רבינו בליקוט באופן אחר, וא"כ לא קשיא מה

שמבאר כאן בשונה ממש"כ בתחילה. ובביאור דבריו אפשר לומר דקאי בערך אחר, והוא בעצם בנין התחתון הנעשה ע"י העליון. דכתב רבינו לקמן בסמוך שעיקר התפשטות בינה דעתיק הוא עד פה דא"א. באופן שעיקר גילוי התפשטות הבינה הוא בראש, ולזה אומר כאן שיסוד דבינה שהוא עיקר התפשטותה, נעשה גולגלתא דא"א, והוא בערך הבנין הכולל דא"א הנעשה ע"י כניסת הבינה, דו"ק.